

บทความวิจัย

ปัญหาผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550:
ศึกษากรณีการรับโทษตามกฎหมายอื่น*

Problem of Offender according to the Domestic
Violence Victim Protection Act, B.E. 2550: Case
Study of Sentenced according to Other

วุฒิชัย ทองเสถียร¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผู้กระทำความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินหกเดือน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจ แต่ทั้งนี้ เฉพาะกรณีที่ไม่มีคามผิดตามกฎหมายอื่นร่วมด้วย ถ้าการกระทำความผิดมีความผิดตามกฎหมายอื่นและมีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าหกเดือน จะต้องดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งมีศาลจังหวัด ศาลอาญา เป็นอาทิ

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่อง “ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว”

¹ อาจารย์ (สบ 3) กลุ่มอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8 สุราษฎร์ธานี.

การค้นคว้าครั้งนี้ ได้ทำวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ผลจากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลอื่น ที่มีคดีค้างอยู่จำนวนมาก ระบบวิธีพิจารณาคดีมีขั้นตอนยุ่งยาก มีแนวคิดตัดสินผู้กระทำความผิดเชิงลงโทษเพื่อให้หลบจำ ยิ่งกว่าหวังฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับไปเริ่มชีวิตในครอบครัวได้อีกครั้ง จึงเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ถูกต้องตรงประเด็น

ปัญหาดังกล่าว จึงควรแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยการเพิ่มอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินสามปี ให้ดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจ ถ้าการกระทำผิดมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี และเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ให้พิจารณาคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีผู้พิพากษาเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านเหมาะสมยิ่งกว่าศาลอื่น หากในทางพิจารณาถ้าอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสามปี ซึ่งน่าจะกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง ยากแก่การฟื้นฟู จึงควรเป็นหน้าที่ของศาลอื่นจะนำไปพิจารณา

คำสำคัญ: ผู้กระทำความผิด, ความรุนแรงในครอบครัว, โทษตามกฎหมายอื่น

Abstract

This research article aims to investigate the domestic violence offenders sentenced to imprisonment up to six months. According to the Domestic Violence Victim Protection Act, B.E. 2550 (2007), the alleged offenders shall be prosecuted within the jurisdiction of the Juvenile and Family Court for the case not against other laws. However, in case such action is a guilty against other laws with the penalty rate of imprisonment over six months, the alleged offenders also shall be prosecuted in a court according to such other law such as provincial court or criminal court.

This study conducted the qualitative research by studying documents. It was found that when the domestic violence offender was prosecuted in other court piled up many unsettled cases and having complicated processes, the court was likely to impose a punitive sentence against offenders to make them chastened rather than rehabilitating the offenders to rebuild their family life. This law enforcement was undertaken incorrectly.

This problem should be solved by amending the act. According to the new amendment, the imprisonment sentence will be increased to up to three years and the case will be prosecuted within the jurisdiction of the Juvenile and Family Court. In case such offence carries a penalty of imprisonment up to three years and breaches other laws, the domestic violence case and other guilty should be prosecuted within the jurisdiction of the Juvenile and Family Court which its judge is a specific expert and the most suitable court. In case the sentence is considered carrying a penalty of imprisonment over three years which might affect or destroy the family relationship seriously, it should be other court's responsibility for the trial.

Keywords: Offender, Domestic Violence, Sentence according to other laws

บทนำ

สถาบันครอบครัวที่มั่นคงเกิดจากความรักและผูกพันระหว่างสามีและภรรยา ที่มี ความจริงใจ ความซื่อใจ ความอดทนและความเสียสละ อันเป็นหลักพุทธธรรม

ขั้นพื้นฐานแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง² นอกจากนั้นยังต้องอาศัยการพึ่งพิงระหว่างกันและกันในสังคมเศรษฐกิจ ตลอดถึงความมีนิติสัมพันธ์ด้านกฎหมายและสายโลหิต ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินชีวิตย่อมเป็นไปอย่างขัดข้องเป็นธรรมดาบางช่วงแห่งชีวิตอาจจะเกิดความทุกข์ทรมานใจเมื่อไม่ได้สิ่งที่ตนหวังปรารถนาความโศกเศร้าเสียใจเมื่อสูญเสียสิ่งที่รัก แต่บางช่วงอาจจะมีความสุขสมหวัง สิ่งเหล่านี้เป็นกฎแห่งธรรมชาติที่ไม่มีบุคคลใดหลบเลี่ยงได้ สิ่งสำคัญในการนำพาชีวิตครอบครัวให้หลุดพ้นจากความยากลำบาก การสร้างฐานะครอบครัวให้มีอยู่มีกิน การอยู่ในสังคมให้บุคคลอื่นเป็นที่ยอมรับ และประการสำคัญการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แบเบาะให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณค่าทางสังคมและประเทศชาตินั้น ย่อมเป็นโจทย์ท้าทายผู้นำครอบครัวที่ยากยิ่ง มีอยู่หลายครอบครัวที่ร่วมกันสร้างความรักความอบอุ่น เพื่อเป็นเกราะกำบังไม่ให้ปัจจัยด้านลบเข้ามากระทบจนสามารถฟันฝ่าอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ แต่มีหลายครอบครัวที่ต่างไม่ได้ร่วมกันสร้างความรักความอบอุ่น มีแต่ความแตกแยก ร้าวฉาน จนกระทั่งเกิดความรุนแรงขึ้นภายในครอบครัวความสัมพันธ์ระหว่างกันขาดสะบั้นลง จนไม่สามารถนำพาเยี่ยงนกหวาแห่งครอบครัวตนเองให้ผ่านพ้นจนไปถึงฝั่งท้ายที่สุดความล่มสลายก็ตามมาเป็นภาพหลอนติดตรึงในความทรงจำไปตลอดชีวิต

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวเป็นความรู้สึกทางลบปัญหาดังกล่าวเป็นทั้งปัญหาสังคมและอาชญากรรมที่นับวันยิ่งทวีรุนแรง³ มีรูปแบบ

² หลักธรรมสำหรับการครองเรือน, ธรรมของผู้ครองเรือน มี 4 อย่าง คือ 1. สัจจะ ความจริง เช่น ซื่อสัตย์ต่อกัน 2. ทมะ ความฝึกฝนปรับปรุงตน เช่น รู้จักข่มใจ ควบคุมอารมณ์ บังคับตนเองปรับตัว เข้ากับการงานและสิ่งแวดล้อมให้ได้ 3. ขันติ ความอดทน 4. จาคะความเสียสละ เพื่อแม่ แบ่งปัน มีน้ำใจ. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, หน้า 54.

³ จริย์ ศรีสวัสดิ์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมภาคีเครือข่าย มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล กล่าวว่า จากการรวบรวมสถานการณ์ตลอด 1 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีชาวความรุนแรงในครอบครัวสูงถึง 466 ชาว ซึ่งมีการฆ่ากันถึง 48.5%, ฆ่าตัวตาย 17.6% และทำร้ายกัน 17.4% เกือบครึ่งของชาวฆ่ากันนั้นใช้อาวุธปืน

ที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น ทั้งที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ หรือที่ไม่ได้รับทราบอีก คาดว่าน่าจะมีอีกเป็นจำนวนมากสาเหตุของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมาจาก 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้⁴

1. ปัจจัยครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด พบว่าบิดามารดามีการทำทารุณกับบุตรของตนเองครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น พ่อแม่เคยถูกทารุณในวัยเด็ก พ่อแม่ที่เจ็บป่วยทางจิตเวชหรือติดสารเสพติด พ่อแม่อายุน้อยขาดทักษะในการเลี้ยงดูบุตร ครอบครัวที่มีการหย่าร้าง ครอบครัวที่ทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ หรือมีลักษณะโดดเดี่ยว เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน เป็นปัจจัยที่เกิดความเสี่ยง ทำให้เกิดความเครียดและมีการกระทำรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ ปัญหาในตัวบุคคลที่มีลักษณะนิสัยใช้จ่ายเกินตัว วัตถุนิยม ทำให้มีการกู้หนี้ยืมสิน เกิดปัญหาความเครียด จนกระทั่งก่อความรุนแรงในครอบครัว
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ที่ปราศจากความปลอดภัยจนเกิดความรุนแรง สังคมที่เต็มไปด้วยผู้เสพยาเสพติด เหลืองอบายมุข การพนัน ตลอดจนการเสพสื่อต่าง ๆ จากโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต ที่เผยแพร่ภาพลามกอนาจาร เป็นที่มาในการล่อลวงใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

การกระทำความรุนแรงที่กล่าวมานี้ เป็นการกระทำความผิดที่ต้องรับโทษทางอาญาทั้งสิ้นผลจากการกระทำนั้น ย่อมเป็นผลร้ายที่ตอบสนองผู้กระทำความผิดที่ต้องรับโทษและกระทบถึงบุคคลในครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ลักษณะความ

ในการฆ่า และมีแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นถึง 18.5% นอกจากนี้ สถิตียังบอกด้วยว่า ส่วนใหญ่แล้วสามีจะฆาตรภัยด้วยความหึงหวง ส่วนผู้หญิงจะฆาตกรรมสามีเพราะทนถูกทำร้ายไม่ไหวอีกต่อไป โดยพบว่ากรุงเทพฯ ถือเป็นพื้นที่ที่เกิดเหตุมากที่สุด.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, เปิดสถิติความรุนแรงภัยร้าย ฆ่า ครอบครัว <http://www.thaihealth.or.th/Content/38964-เปิดสถิติความรุนแรงภัยร้าย%20ฆ่า%20ครอบครัว.html> เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2560.

⁴ พญ. อูมานัน พวงทอง, “ความรุนแรงในครอบครัวกับผลกระทบทางด้านจิตเวช” มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว, เข้าถึงได้จาก <http://www.familynetwork.or.th/node/15717> สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2560.

รุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น อาจเป็นความรุนแรงระหว่างคู่สามีภรรยา ความรุนแรงต่อเด็ก และความรุนแรงต่อคนชรา ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งไม่ได้เป็นใครอื่น แต่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดที่สุดอาจจะอยู่ในฐานะสามีหรือบิดา การใช้ความรุนแรงนั้น อาจอยู่ในรูปแบบการใช้วาจา ก้าวร้าวรุนแรง หรือการใช้พลังกำลังที่สนองอารมณ์ของตน ก็เป็นไปได้ ยิ่งไปกว่านั้น ความสูญเสียที่เกิดจากครอบครัวที่ล่มสลาย การขาดผู้นำ ครอบครัว การขาดความสุข ความอบอุ่นที่บุตรพึงมีพึงได้จากบิดามารดา ต้องสูญเสียไป โดยไม่อาจคิดเป็นราคาค่างวดเพื่อนำเงินกลับไปไถ่คืนกลับมาได้ การสูญเสียอนาคตของเด็กและเยาวชนการพึ่งพิงพินาศของครอบครัว จึงเป็นความสูญเสียความมั่นคงของชาติเช่นเดียวกัน

ปัญหาดังกล่าว ทำให้รัฐต้องแก้ไขโดยประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน เกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายบุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น การใช้มาตรการตามประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่เหมาะสม ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด หรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ต่างกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ ที่มีความยืดหยุ่น โดยให้อำนาจศาลใช้ดุลยพินิจ กำหนดวิธีการหลายประการ แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้⁵

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้ประกาศใช้เพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้ลดลง

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้”

ไปตามที่รัฐคาดหวังเอาไว้ เหตุก่อความรุนแรงภายในครอบครัวยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงประเด็นเนื่องจากโทษที่บังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิดอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว มีอัตราจำคุกสูงสุดเพียงหกเดือน⁶ ถูกดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นบทลงโทษที่ต่ำเกินไป แต่การดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนนั้น เป็นการถูกต้องแล้ว แต่เมื่อใดก็ตาม ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำความผิดและต้องโทษตามกฎหมายอื่น ซึ่งโทษนั้นมีอัตราจำคุกเกินกว่าหกเดือน จะต้องรับโทษตามกฎหมายอื่นและถูกดำเนินคดีต่อศาลอื่นที่มีใช้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่ง อาจเป็น ศาลแขวง ศาลจังหวัด หรือศาลอาญา แล้วแต่กรณี⁷ ซึ่งศาลเหล่านั้น โดยทั่วไปก็มีคดีค้างอยู่จำนวนมากและมีกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยากมากมายประกอบกับแนวคิดในการพิจารณาคดีพิพาทกลางโทษของศาลดังกล่าว จะให้ความสำคัญไปในทางลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (retribution theory) หรือเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ด้วยวิธีการจำคุกจึงเป็นการให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบเท่านั้น ซึ่งการชำระคดีดังกล่าว ย่อมมีความแตกต่างจากศาลเยาวชนและครอบครัว จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาในคดีความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยมีวัตถุประสงค์

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน...”

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรณีเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม”

หาทางแก้ไขปัญหาก็ผู้กระทำความรุนแรงได้กลับใจสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว และมีโอกาสสืบพิจารณาคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มขึ้น จึงทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าว

ที่มาของกฎหมายครอบครัว

กฎหมายการคุ้มครองครอบครัวมีที่มานับแต่ยุคอดีตซึ่งโดยหลักธรรมชาติแล้ว ทุกชนชาติในโลกนี้ ล้วนแต่มีครอบครัว บทความวิจัยนี้จึงขอนำที่มาของกฎหมายการคุ้มครองครอบครัวตามประวัติศาสตร์ไทย มากล่าวเป็นเบื้องต้น โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ที่มาของกฎหมายครอบครัวตามประวัติศาสตร์ไทย

กฎหมายการคุ้มครองครอบครัวตามประวัติศาสตร์ไทย ปรากฏหลักฐานเริ่มตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัยมีการค้นพบจากศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยนักวิชาการหลายท่านพยายามอ่านศิลาจารึกให้เป็นกฎหมาย⁸ แต่พบว่าในเรื่องครอบครัวยังไม่มีข้อความแน่ชัดแต่ประการใด เป็นเพียงการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ที่เน้นบิดา มารดา พี่ และน้อง มากกว่าการสมรส โดยสตรีไม่มีบทบาทในครอบครัว มีเพียงบิดาเท่านั้นที่เป็นใหญ่ในครอบครัว

สมัยอยุธยา พระเจ้าอู่ทอง⁹ ทรงประกาศพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการผิดเมีย พุทธศักราช 1904 และพระราชบัญญัติเพิ่มเติมว่าด้วยการแบ่งปันสินบริคณห์ระหว่างผัวเมีย พุทธศักราช 1905 ครั้นต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงสะสมกฎหมายเก่าต่าง ๆ รวมขึ้นมาใหม่ เรียกว่า กฎหมาย

⁸ เกษม ศิริสัมพันธ์, “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย”, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539, หน้า 4. (อรรถาธิบาย)

⁹ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, “ข้อคิดเกี่ยวกับสตรีไทยเมื่อสามมิตตะเบียนสมรสซ้อน,” วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช (4 มิถุนายน 2535) หน้า 39.

ลักษณะผิวเมีย บทบัญญัติในกฎหมายฉบับดังกล่าว อนุญาตให้ชายมีเมียได้หลายคน โดยไม่ต้องจดทะเบียนสมรส แต่ถ้าสามีไปบวชเป็นพระหรือภรรยาไปบวชเป็นชี ก็ขาดจากการเป็นสามีภรรยากัน¹⁰ มีคดีสำคัญแห่งต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาของนักศึกษากฎหมายในปัจจุบัน เป็นคดีฟ้องหย่าระหว่างอำแดงป้อมกับนายบุญศรี¹¹ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเห็นว่า เกิดความบกพร่องคลาดเคลื่อนในตัวบทกฎหมาย จึงทรงโปรดให้มีการตรวจชำระตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ให้ถูกต้องตาม

¹⁰ LAW 304 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว “กฎหมายครอบครัวไทย”, หน้า 2. เข้าถึงได้จาก [http://e-book.ram.edu/e-book/LW304\(48\)/LW304\(48\) -1.pdf](http://e-book.ram.edu/e-book/LW304(48)/LW304(48) -1.pdf). สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

¹¹ ก่อน พ.ศ. 2347 ระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงครองราชสมบัติอยู่นั้น ได้เกิดกรณีพิพาทกษัตริย์ตัดสินคดีหย่าร้างเรื่องหนึ่ง โดยไม่เป็นธรรม เรื่องมีว่า นายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง ได้ทุกลูกเมีย ถวายฎีกาต่อพระองค์ อ้างเหตุว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการตัดสินคดีของผู้พิพากษา โดยระบุว่า ภรรยาของนายบุญศรีชื่ออำแดงป้อม ประพฤติตนไม่สมควร โดยเป็นชู้กับนายราชารอด แต่อำแดงป้อมกลับมาฟ้องหย่านายบุญศรี พระเกษมซึ่งทำหน้าที่ผู้พิพากษา กลับเข้าข้างอำแดงป้อม และยังพุดจาเกี่ยวกับพาราสีอำแดงป้อม แล้วพิพากษาให้อำแดงป้อมหย่าขาดจากนายบุญศรีได้ ทั้งที่นายบุญศรีไม่มีความผิด คดีดังกล่าวมีการอ้างตัวบทกฎหมายว่า แม้ชายผู้เป็นสามีไม่มีความผิด หากหญิงผู้เป็นภรรยาขอหย่า ก็ให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายได้ในสมัยนั้นตัวบทกฎหมายจะเก็บรักษาไว้ที่ศาลหลวงฉบับหนึ่ง ที่ข้างพระที่นั่งพระบรมมหาราชวังอีกฉบับหนึ่ง และที่หอหลวงอีกฉบับหนึ่ง รวม 3 แห่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้นำตัวบทกฎหมายที่เก็บรักษาไว้ทั้ง 3 แห่ง มาตรวจสอบทานกัน ปรากฏว่า มีข้อความตรงกันทุกฉบับว่า “ชายหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชาย หย่าได้ สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สาเหตุของการชำระกฎหมายตราสามดวง” เข้าถึงได้จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=30&chap=4&pfghjkyage=t30-4-infollldetail03.html>. สืบค้นเมื่อเมื่อ 16 มิถุนายน 2560.

ความยุติธรรม และจัดเป็นหมวดหมู่ ซึ่งเรียกว่า กฎหมายตราสามดวงและหมายถึงกฎหมายลักษณะผัวเมีย ดังที่กล่าวมาแล้วด้วย

สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางหลักเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัว เรื่องเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง และการสมรสต้องกระทำด้วยความสมัครใจ ดังจะเห็นได้จากการตราพระราชบัญญัติลัทธิภ จ.ศ. 1227 (พุทธศักราช 2408) ทรงยกเลิกประเพณีคลุมถุงชน เมื่อเกิดคดีอ้างแดงเหมือนทูลเกล้าถวายฎีกาว่า ตนได้รับความเดือดร้อนจากการที่ถูกบิดามารดา บังคับให้แต่งงานกับนายภ ทั้งที่มีคนรักอยู่แล้ว พระองค์ทรงมีพระราชปราชญ์ในกฎหมายฉบับนี้ว่า¹² “หญิงนั้นก็อายุมากถึง 20 ปีเศษแล้ว ควรจะเลือกหาผัวตามชอบใจตัวได้” ต่อมาได้มีการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีการโต้แย้งในเรื่องการบัญญัติให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้คนเดียวตามหลักสากลหรือสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคนตามวัฒนธรรมและประเพณีของไทย ท้ายที่สุดคณะกรรมการมีมติตามเสียงข้างมากให้มีภรรยาได้เพียงคนเดียว¹³

ที่มาของกฎหมายครอบครัวตามประวัติศาสตร์ตะวันตก

กฎหมายครอบครัวตามประวัติศาสตร์ตะวันตก ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงโดยจะได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำของครอบครัว ต่อมาเมื่อผ่านสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการรวมตัวของประเทศมหาอำนาจและประเทศพันธมิตรก่อตั้งสหประชาชาติขึ้นและได้ร่วมกันทำข้อตกลง

¹² วิมลศิริ ชำนาญเวช, “การสมรสกับคนต่างด้าว” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, 26 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 3539, หน้า 244 - 245.

¹³ ประสพสุข บุญเดช, (2541) “คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว” กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ หน้า 4

ระหว่างประเทศเรียกว่า¹⁴ กฎบัตรแห่งสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ ซึ่งกล่าวว่า จะรักษาความสันติสุขและความมั่นคงแห่งโลก เป็นหลักต่อมา องค์การสหประชาชาติ ได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เพื่อกำหนดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยสหประชาชาติมีหลักการที่สำคัญ คือ การยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคประกอบกับครอบครัวเป็นหน่วยงานธรรมชาติและพื้นฐานของสังคม จึงมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐการคุ้มครองบุคคลภายในครอบครัวได้รับการตอบรับจากสังคมโลกตลอดมาและต่อมาได้มีการจัดทำอนุสัญญา convention ซึ่งบังคับให้ประเทศที่เป็นภาคีของอนุสัญญาต้องปฏิบัติตาม¹⁵ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ เป็นต้นประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ซึ่งได้ให้สัตยาบันต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นประเทศแรกในเอเชีย อีกทั้งเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ ตลอดถึงรับรองพระราชบัญญัติ อันมีมติเอกฉันท์ให้เป็นกฎหมายต่อไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิความรุนแรงในครอบครัว

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว

ทฤษฎีที่กล่าวถึงการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว กำหนดไว้เป็น 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้¹⁶

¹⁴ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ “ประวัติองค์การสหประชาชาติ” เข้าถึงได้จาก http://www.mfa.go.th/thai_inter_org/th/organize/72dgdzsfzsrh1ve95-UN.html. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

¹⁵ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, “สนธิสัญญาด้านหลักสิทธิมนุษยชน” เข้าถึงได้จาก <http://humanrights.mfa.go.th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/>, สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

¹⁶ แสง บุญเฉลิมวิภาส, (2551), **หลักกฎหมายอาญา**, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: วิญญูชน หน้า 121 - 123.

1. แบบบทฤษฎีการป้องกันแบบพิเศษ ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษไว้เพียงเพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิด ก่อเหตุความผิดอีก ซึ่งจำกัดเฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป และมุ่งหวังปรับตัวผู้กระทำความผิดเพื่อต้องการให้กลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมได้โดยไม่ต้องกระทำความผิดซ้ำอีก

2. แบบบทฤษฎีป้องกันทั่วไป ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ของการลงโทษว่าไม่ได้อยู่ที่การแก้แค้นทดแทนหรือการที่โทษทางอาญามีผลต่อตัวผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป หากแต่อยู่ที่การลงโทษจะส่งผลต่อประชาชนโดยทั่วไปที่จะเป็นการยับยั้งไม่ให้คนไปกระทำความผิด

3. ทฤษฎีผสมผสานที่เน้นการแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีนี้มีหลักสำคัญคือ มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เป็นการแก้แค้นทดแทน การป้องกันพิเศษและการป้องกันทั่วไปไม่ได้มีความสำคัญในระดับเดียวกันแต่เป็นไปตามความจำเป็น จึงเป็นไปได้ที่วัตถุประสงค์หลักนั้น อาจเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งก็ได้

4. ทฤษฎีแบบผสมผสานที่เน้นการป้องกัน ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ในแง่การป้องกันพิเศษและการป้องกันทั่วไป เป็นการลงโทษที่มีไว้เพื่อเป็นการป้องกันเท่านั้น เพราะความชอบธรรมของการลงโทษจะเกิดขึ้นต่อเมื่อการลงโทษนั้นเป็นไปเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของปัจเจกชนและคุ้มครองระเบียบของสังคมโทษทางอาญาที่ลงโทษต่อผู้กระทำความผิดจึงต้องเป็นไปเพื่อการป้องกันไม่ให้กระทำผิดขึ้นเท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทฤษฎีการป้องกันแบบพิเศษ ที่ประสงค์การลงโทษเพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิด ก่อเหตุความผิดอีก และมุ่งหวังปรับตัวผู้กระทำความผิดเพื่อต้องการให้กลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมได้โดยไม่ต้องกระทำความผิดซ้ำอีก และทฤษฎีแบบผสมผสานที่เน้นการป้องกัน ที่ประสงค์การลงโทษในเชิงป้องกัน เพราะความชอบธรรมของการลงโทษจะเกิดขึ้นต่อเมื่อการลงโทษนั้นเป็นไปเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของปัจเจกชนและคุ้มครองระเบียบของสังคม จึงสอดคล้องกับ

เจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่ประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัว และยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

ปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทยในปัจจุบัน

สถานการณ์ปัญหาของครอบครัวไทยครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคมทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกในครอบครัวด้วยการอบรมเลี้ยงดูให้ความรักความเอื้ออาทรความช่วยเหลือเกื้อกูลกันพร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิก ในครอบครัวเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถและสร้างสรรค์เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปดังนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคนครอบครัวไทย ปัจจุบันครอบครัวทั้งหลายต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เกิดขึ้นในชุมชนสังคมทำให้สภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมต้องเปลี่ยนแปลงตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตภายในครอบครัวจึงเห็นได้ว่า ครอบครัวไทยมีวิถีชีวิตความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลากหลายยิ่งขึ้นทำให้ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวเริ่มห่างหาย กลายเป็นปมด้อย ไร้ทิศทางแห่งการกำหนดวิถีชีวิตระหว่างกัน และส่งผลกระทบจนเป็นปัญหาของประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนี้¹⁷ 1. จารีตประเพณีสังคมไทย แต่เดิมชายมีอำนาจเหนือหญิงในความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สามึง

¹⁷ โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ องค์การมหาชน “ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย” เข้าถึงได้จาก <http://www.mwit.ac.th/~jat/contents/30102/30301.htm>. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2560.

มีอำนาจเหนือภรรยาและบุตรที่ต้องการทั้งการปกป้องคุ้มครอง ภรรยาและบุตร ก็ยอมรับสถานะภาพที่ด้อยกว่า สังคมจารีตประเพณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สังคม โดยส่วนรวมยังยอมรับความไม่เท่าเทียมของหญิงและชาย ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรง ต่อเด็กและสตรี 2. โครงสร้างทางสังคม สังคมในปัจจุบันยังมองว่าความรุนแรง ในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะอาจจะเป็น การยุยงให้ครอบครัวแตกแยก ปัญหาดังกล่าวจึงไม่มีใครเข้าห้ามปรามอย่างจริงจัง 3. ปัญหาทางเศรษฐกิจ การว่างงาน การไม่สำเร็จในอาชีพการงาน ทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ นำไปสู่การกระทำความรุนแรงต่อคนในครอบครัว โดยเฉพาะคนที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพาจนกระทั่งถึงขั้นกระทำการฆาตกรรม รวมทั้ง การทำร้ายตนเอง ทำร้ายคนในครอบครัว 4. โครงสร้างทางการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ ในบางช่วง ปัญหาทางการเมืองมีความรุนแรง รัฐบาลไม่ได้มุ่งหวังแก้ปัญหาเหล่านี้ เนื่องจาก ต้องการรักษาตำแหน่งของตน ตลอดถึงปัญหาในด้านบังคับใช้กฎหมายที่จะต้องแก้ไข เพิ่มเติมเพื่อให้นำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. ปัญหาทางด้านสภาวะทางกาย และทางจิต ได้แก่ ความเจ็บป่วยทางจิตที่มีลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด เป็นคนอ่อนแอ มีความบกพร่องทางเพศ หรือตกอยู่ในภาวะกดดันจากปัญหา ด้านเศรษฐกิจตกต่ำ มีรายได้น้อย สภาพที่อยู่อาศัยไม่ดี แออัด และความโดดเดี่ยว ทางสังคม ทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

ประเภทความรุนแรงในครอบครัว

การกระทำความรุนแรงในครอบครัว มี 4 ประเภท ดังนี้¹⁸ 1. ความรุนแรง ที่กระทำต่อชีวิตร่างกาย หมายถึง การกระทำไม่ว่าวิธีการใด ๆ โดยเจตนาต่อเนื้อตัว

¹⁸ กลุ่มงานบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิษณุโลก “ความรุนแรงในครอบครัว”, เข้าถึงได้จาก http://www.psljc.coj.go.th/doc/data/psljc/psljc_1469093734.pdf สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560.

ร่างกายของผู้ที่ได้รับผลร้ายโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมายซึ่งอาจมีการประทุษร้ายหรือไม่ก็ได้ 2. ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ได้แก่ การใช้คำพูด กิริยาวาจา ดูถูก ช่มชู้ กักขัง ควบคุม หึงหวง ไม่ให้แสดงความคิดเห็น ทำลายทรัพย์สิน 3. ความรุนแรงทางเพศ หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อใจสมัครในการมีเพศสัมพันธ์ เช่น การข่มขืนกระทำชำเราการอนาจาร เป็นต้น 4. การละเลยทอดทิ้ง ได้แก่ การละเลยไม่รับผิดชอบต่อบุคคลในครอบครัว นอกใจ ไปมีหญิงอื่น ไม่เลี้ยงดูบุตรหรือบิดามารดาที่แก่ชรา

องค์ประกอบความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว¹⁹ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีองค์ประกอบความผิดที่ต้องรับโทษดังต่อไปนี้

1. ผู้กระทำความผิดต้องกระทำต่อบุคคลในครอบครัว ได้แก่ คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสบุตร บุตรบุญธรรมสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน²⁰

2. ลักษณะของการกระทำความผิดต้องเป็นการกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพหรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจหรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวหรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 คำนิยาม “บุคคลในครอบครัว”

ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีขอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท²¹

3. ผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการทำความผิด ต้องเป็นบุคคลในครอบครัวได้แก่คู่สมรสคู่สมรสเดิมผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยา โดย มิได้จดทะเบียนสมรสบุตร บุตรบุญธรรมสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน การกำหนดโทษทางอาญาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว มิโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับโดยศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในมาตรการอื่นแทนการลงโทษทางอาญาได้ตามมาตรา 12²²

อนึ่ง ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น เนื่องจากการทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้อาจมีความผิดทางอาญาฐานอื่นหรือกฎหมายอื่นร่วมด้วย เช่น มีการกักขังย่อมมีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นต้น การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดจึงต้องดำเนินคดีทั้งสองข้อหาตั้งนั้นผลของการยอมความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นความผิดต่อแผ่นดินตามข้อหาอื่น ๆ ให้ระงับตามไปด้วย

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 คำนิยาม “ความรุนแรงในครอบครัว”

²² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้ชดเชยเงิน”

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้กำหนดความผิดให้ยอมความได้ กรณีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ให้ความผิดดังกล่าว เป็นความผิดอันยอมความได้เนื่องจากความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินยอมความไม่ได้แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวจึงกำหนดให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดยอมความกันได้²³

ปัญหาผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่ต้องรับโทษตามกฎหมายอื่น

กรณีปัญหาผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ศึกษากรณีต้องรับโทษตามกฎหมายอื่นนั้น พบว่าการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัตินี้ ยังไม่ก่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ตามกฎหมายที่บัญญัติมากนัก เนื่องจากปัญหาดังกล่าวได้ ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ²⁴

²³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, มาตรา 4 วรรคสอง

²⁴ นายวัลลภ ตังคณานันท์ ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) กล่าวเปิดการสัมมนา “เรื่องยกระดับการยุติความรุนแรงในครอบครัว สตรีและเด็ก” ว่า สถิติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งการเก็บสถิติเป็นเรื่องยากได้ข้อมูลเมื่อเป็นข่าวและคดี หรือส่งโรงพยาบาลเท่านั้น โดยในปี 2558 เก็บสถิติความรุนแรงกว่า 3 หมื่นราย เพิ่มขึ้นจากปี 2557 มีจำนวนกว่า 28,000 คน โดยแบ่งเป็นเด็กกว่า 19,000 คน สตรีกว่า 12,000 ราย ในกลุ่มของเด็กพบว่าร้อยละ 90 เป็นหญิง อายุระหว่าง 10 - 15 ปี โดยอันดับหนึ่ง เป็นกระทำความรุนแรงต่อร่างกาย ทั้งกักขัง บังคับ ทุบตี อันดับสองเป็นคดีทางเพศ ทั้งข่มขืน กระทำชำเรา ล่วงละเมิดทางเพศ นายวัลลภ กล่าวว่า สาเหตุสำคัญมาจาก

ปัญหาที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับความผิดประเพณีนี้ไว้อย่างชัดเจน แต่จะเห็นได้ว่า ไม่อาจจะนำไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดข้อยกเว้นอยู่ว่า หากผู้กระทำความผิดได้ก่อความรุนแรงที่เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่นซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามกฎหมายอื่น ข้อยกเว้นดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นแทน²⁵ ซึ่งอาจจะเป็น ศาลแขวง ศาลจังหวัด หรือศาลอาญาแล้วแต่กรณี ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่เกิดจากการถ่ายโอนอำนาจศาล ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพราะเหตุว่า การพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของศาล ที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ และความชำนาญของ ผู้พิพากษามาทำการพิจารณาคดี เพื่อป้องกันการผู้กระทำความผิดและปกป้องผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว มิให้ถูกกระทำความรุนแรงซ้ำขึ้นอีก อีกทั้งเพื่อกำหนดมาตรการแก้ไข เยียวยา บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็น

ทัศนคติที่ยังคงมองว่า ผู้ชายมีความเป็นผู้นำ เป็นใหญ่ในทุกเรื่อง ผู้หญิงจึงถูกกดขี่ รวมถึงเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ และยาเสพติด โดยแนวทางแก้ไขคือ ต้องปรับเปลี่ยนจิตสำนึก มีความตระหนัก โดยเฉพาะผู้ชายต้องปรับทัศนคติไม่กระทำความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง การไม่ยอมรับ หรือไม่ยินยอมต่อการกระทำความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร “เผยความรุนแรงเด็ก-สตรี พุ่งสูงขึ้นทุกปี” เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/674771> สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2560.

²⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับการผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม”

ปัญหาที่มีความละเอียดซับซ้อน มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิดเป็นอย่างยิ่ง โดยทั่วไป ศาลเยาวชนและครอบครัวมีการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความชำนาญ ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นกรณีพิเศษอยู่แล้ว หากจะ โอนอำนาจให้ศาลอื่นที่พิจารณาคดีธรรมดาสามัญ ซึ่งมีคดีค้างอยู่เป็นจำนวนมาก และมีกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยาก ประกอบกับแนวคิดในการพิพากษาลงโทษ ของศาลดังกล่าว จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญไปในทางลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (retribution theory) หรือเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (deterrence theory) มิให้ผู้อื่นทำตามหรือเป็นเยี่ยงอย่าง และตัดโอกาสการกระทำความผิด มิให้ผู้กระทำ กลับมากระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กำหนดด้วยวิธีการจำคุก ซึ่งเป็นวิธีการ ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบเท่านั้น²⁶ การถ่ายโอนอำนาจศาลที่กล่าวมานี้ จึงเป็นการไม่ถูกต้องเหมาะสมในการแก้ไขเยียวยาปัญหาที่เกิดจากการกระทำความ รุนแรงในครอบครัวได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวที่มีโทษหนัก อันเกิดจากระดับความรุนแรงที่หนักเบาไม่เท่าเทียมกัน เช่น ภริยาใช้ปืนยิงสามี ถึงแก่ความตาย²⁷ หรือ สามีทำร้ายร่างกายภริยาจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส²⁸

²⁶ สุภัทร แสงประดับ, (2559), การดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 : ศึกษาเฉพาะกรณีปัญหาการดำเนินการใน ขั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 หน้า 116 - 117.

²⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็น เหตุให้ ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน ถึงสิบปี อันตราย สาหัสนั้น คือ (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะประสาท (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือ ความสามารถสืบพันธุ์ (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด (4) หน้ำเสียโฉมอย่างติดตัว (5)

เป็นต้นอย่างนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้กระทำความผิดควรต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลอื่น ที่มีศาลเยาวชนและครอบครัว ย่อมถูกต้องแล้ว เนื่องจากผู้กระทำความผิดมีเจตนากระทำ โดยไม่เห็นแก่ความสัมพันธ์และไม่หวังจะอยู่ร่วมกันในครอบครัวอีก และเป็นความรุนแรงในระดับหนักที่บุคคลโดยทั่วไปไม่กระทำกัน แต่การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้กระทำความผิด ที่มีโทษจำคุกกว่าหกเดือนต้องไปรับโทษและถูกดำเนินคดีกับศาลอื่นนั้น ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยย่อมไม่ถูกต้องนักเนื่องจากว่าความรับผิดชอบในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวมีจำกัดเกินไป ไม่สามารถแก้ไขเยียวยาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ ถ้าหากแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเสียใหม่ จากเดิมที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน...”²⁹ แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี...” จะดูว่ามีความเหมาะสมเป็นธรรมยิ่งกว่าเนื่องจากว่า ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมีความผิดตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี ผู้กระทำความผิดยังมีโอกาสได้รับการตัดสินคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวโดยไม่ต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่น

อนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปี แก่ผู้กระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวนั้น ไม่ได้เป็นการกำหนดโทษที่สูงเกินไป เนื่องจากว่า ถ้าพิจารณาโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า กรณีความผิดต่อส่วนตัว ก็มีโทษจำคุกสามปีบังคับใช้รวมอยู่ด้วยเช่นกัน ประกอบกับการกระทำ

แท่งลูก (6) จิตพิการอย่างติดตัว (7) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต (8) ทูพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า ยี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณีกักตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

²⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, มาตรา 4

ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี น่าจะเปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวได้ใช้ดุลยพินิจนำวิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้และอัตราโทษดังกล่าว เกิดจากการกระทำความรุนแรงที่บุคคลในครอบครัวที่ไม่อยู่ในระดับหนักมากนัก จนไม่น่าจะอภัยให้ได้ และไม่ได้เป็นการกระทำในระดับความรุนแรงที่ต้องรับโทษหนักถึงขนาดจำคุกเกินกว่าสามปีหรือจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต จึงเห็นว่าอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี ควรจะนำมาปรับใช้กับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

บทส่งท้าย

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ออกมาบังคับใช้ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดและมีบทกำหนดโทษจำคุก แต่จะเห็นได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวก็ยังมีอัตราลดลงแต่อย่างใด กลับปรากฏและมีแนวโน้มเกี่ยวกับความรุนแรงจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวปรากฏอยู่ทุกวัน

เมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ย่อมจะมีผลของปัญหาความรุนแรงในด้านครอบครัวตามมาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ผลกระทบด้านร่างกายที่รุนแรงที่สุดอาจเกิดจากการเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บทางร่างกายผลกระทบทางด้านจิตใจและอารมณ์เป็นผลกระทบที่รุนแรงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านร่างกายเลย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่ใช่ปัญหาในระดับปัจเจกชนเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของสังคมในระดับโครงสร้าง ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศชายและหญิง ที่สืบทอดผ่านทางค่านิยมและความเชื่อ ทำให้ผู้หญิงถูกผู้ชายหรือ

บุคคลในครอบครัวในฐานะอื่นกตซึ่งหมเหง ไม่ได้ร้บความเป็นธรรม หรือความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันภายใต้หลักมนุษยชน

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำควมรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีอัตราโทษไม่เกินหกเดือน ให้ดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจ แต่ทั้งนี้ เฉพาะกรณี ที่ไม่มีความผิดตามกฎหมายอื่นร่วมด้วย ถ้าการกระทำดังกล่าวมีความผิดตามกฎหมายอื่น และมีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าหกเดือน จะต้องนำผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งอาจจะเป็นศาลแขวง ศาลจังหวัด ศาลอาญา แล้วแต่กรณี แต่ด้วยจุดประสงค์ของศาลดังกล่าวที่เป็นไปในทางลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน หรือเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งมีความแตกต่างจากศาลเยาวชนและครอบครัวที่อาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมีความชำนาญในการพิจารณาคดีครอบครัวอย่างเป็นระบบ

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเกิดความสำเร็จ สามารถบังคับใช้ได้ผลจริงมากที่สุดจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษจำคุก จากเดิมที่กำหนดโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินหกเดือน เป็นกำหนดโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินสามเดือนให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจตัดสินชำระคดี ไม่ว่าความผิดดังกล่าวจะครอบคลุมประกอบความผิดตามกฎหมายฉบับนี้หรือกฎหมายอื่น ประกอบกับไม่เป็นการง่ายต่อการรับโทษตามกฎหมายอื่น ที่ส่งผลผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลอื่น อันเป็นสาเหตุที่อาจซ้ำเติมสถาบันครอบครัวให้ล่มสลายลงและเพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งสถาบันครอบครัวสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว LAW 304. “กฎหมายครอบครัวไทย”

หน้า 2. เข้าถึงได้จาก [http://e-book.ram.edu/e-book/L/LsfjkW304tre\(48\)/L W304\(48\) 1.pdf](http://e-book.ram.edu/e-book/L/LsfjkW304tre(48)/L W304(48) 1.pdf). สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ “ประวัติองค์การสหประชาชาติ”. เข้าถึงได้จาก <http://www.mfa.go.th/thiinterorg/th/organize/72195-UN.html>. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

_____. “สนธิสัญญาด้านหลักสิทธิมนุษยชน”. เข้าถึงได้จาก <http://hmnrights.mfa.go.th/thhumanrights/obligation/international-human-right-mechanism/>. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2560.

กรุงเทพธุรกิจ “เผยความรุนแรงเด็ก-สตรี พุ่งสูงขึ้นทุกปี” เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/4771>. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2560.

กลุ่มงานบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดพิษณุโลก “ความรุนแรงในครอบครัว”. เข้าถึงได้จาก <http://www.psljc.co.j.go.th/doc/data/pslhc/pslhcfgd1469093734.pdf>. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2560.

เกษม ศิริสัมพันธ์. “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539. (อัคราเนนา).

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประสพสุข บุญเดช. (2541). “คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว”. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. “ข้อคิดเกี่ยวกับสตรีไทย เมื่อสามีกดทะเบียนสมรสซ้อน,” วารสารกฎหมายสู่ชีวิตธรรมาธิราช. (4 มิถุนายน 2535).

โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ องค์การมหาชน “ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย”.

เข้าถึงได้จาก http://www.mwit.ac.th/~jat/contents/301655_58702/303_01.htm สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2560.

วิมลศิริ ชำนาญเวช. “การสมรสกับคนต่างด้าว” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, 26 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 3539.

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สาเหตุของการชำระกฎหมายตราสามดวง”. เข้าถึงได้จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail03.htm>. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2560.

สุภัทร แสงประดับ. (2559). “การดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550: ศึกษาเฉพาะกรณี ปัญหาการดำเนินการในชั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว”วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 1 ฉบับที่ 1. หน้า 116 - 117.

แสง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). **หลักกฎหมายอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, **เปิดสถิติความรุนแรงภัยร้ายฆ่าครอบครัว**. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/38964-เปิดสถิติความรุนแรงภัยร้าย%20ฆ่า%20ครอบครัว.html>. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560.

อุมามน พวงทอง พญ. “ความรุนแรงในครอบครัวกับผลกระทบทางด้านจิตเวช” **มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว**. เข้าถึงได้จาก <http://www.familyline.or.th/newnode/15717>. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2560.